

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การรับรู้เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ หากปราศจากการรับรู้แล้วมนุษย์เราไม่สามารถจะเรียนรู้ได้ บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้โดยเริ่มจากมีการรับรู้ข้อมูลจากสิ่งต่าง ๆ หลังจากนั้นจึงจำ และเมื่อมีการคิดทบทวนอยู่เสมอ จะทำให้เกิดเป็นความรู้ที่จะนำไปใช้ในการคิดแก้ปัญหาของบุคคลได้ (ฉลอม ทับศรี, 2540, หน้า 39) ซึ่งการรับรู้จัดได้ว่าเป็นด่านแรกของกระบวนการจำ นั่นคือ กระบวนการได้มาซึ่งข้อสนเทศ (aquisition) (Bootzin & others, 1986, p. 218) บุคคลจะรวบรวมทุกสิ่งที่ได้จากการรับรู้ไว้ในระบบความจำ (memory system) ก่อนที่จะนำไปใช้ต่อไป (Dividoff, 1987, p. 127) การรับรู้จะดีเพียงใดขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ความต้องการในขณะนั้น ชนิดของธรรมชาติและสิ่งเร้า โดยที่สิ่งเร้าเหล่านั้นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการรับรู้ของมนุษย์ เนื่องจากสิ่งเร้าที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับกับความจำ (Travers, 1970, pp. 26-27) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมทางเชาว์ปัญญา หากปราศจากความจำ บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใดจากประสบการณ์หรือปรับความรู้ต่อสถานการณ์ใหม่ได้ เด็กในวัยเรียนต้องพึ่งพาความจำในการเรียนรู้และทำกิจกรรมของตน เนื้อหา ทักษะต่างๆ ที่เรียนผ่านไปแล้ว เด็กต้องจำเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ถ้าหากลืมสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วนั้น การที่เด็กจะเรียนสิ่งใหม่หรือนำความรู้เก่าไปแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แปลกใหม่ย่อมกระทำได้อย่างยาก ความจำจึงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และประสบผลสำเร็จในการเรียน (ประหยัด ทองมาก, 2527, หน้า 62)

สำหรับการรับรู้สิ่งเร้าหรือรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการรับรู้เก็บไว้ในระบบความจำของบุคคลนั้น ไม่ได้หมายความว่าข้อมูลทุกอย่างจะถูกจำได้ดีเท่าเทียมกัน เพราะยังมีอีกหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความจำ ได้แก่ ลักษณะต่างๆ เฉพาะตัวบุคคล เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถิติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปฏิบัติทางอารมณ์ (Vernon, 1975, p. 18) ความรู้สึกรู้สีกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่างๆ องค์ประกอบของสิ่งเร้า เช่น ความเข้ม ความชัดเจน ช่วงเวลาของการเร้า (นวลละออง สุภาพล, 2523, หน้า 49) การใช้เทคนิคช่วยจำ (เคนเนต แอล อิกบี แพลดโดยกิติกร มีทรัพย์ และ กาญจนา คำสุวรรณ, 2538, หน้า 101) คุณสมบัติของสิ่งเร้า (อรุณ พรรมจรรย์, 2531, หน้า 20) และ

วิธีการที่ผู้เรียนได้รับรู้สิ่งเร้า (สมรศรี พิทักษ์ทอง, 2532, หน้า 2 อ้างอิงจาก Ebbinghaus, n.d.) มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาอิทธิพลของสิ่งเร้าในการวัดความจำ ซึ่งสรุปสามารถได้ว่าแบบทดสอบวัดความจำส่วนใหญ่จะวัดใน 3 รูปแบบ คือ ความจำภาษา ความจำสัญลักษณ์ และความจำภาพ (ชูศรี เกิดพงษ์บุญโชติ, 2536, หน้า 62-63; ศกุนตลา ทานอก, 2540, หน้า 60-62 อ้างอิงจาก Goldstein, 1964, pp. 129-136; Shepard, 1967, pp. 159-163; Snodgrass & Antone, 1974, pp. 139-144; Standing, Conezio & Haber, 1970, pp. 73-74; Intrarub, 1979, & Winn, 1982, pp. 3-25) ซึ่งในการที่จะวัดความจำของทั้ง 3 รูปแบบนี้ควรวัดกับเด็กอายุ 11-12 ปี เพราะเป็นวัยที่สามารถสร้างภาพในใจและจินตนาการเป็นรูปธรรมได้ (พรณี ชูทัย, 2522, หน้า 65-117) ส่วนการวัดความจำเชิงจิตวิทยานั้นนิยมวัดอยู่ 2 แบบคือ แบบทันทีทันใด กับแบบทั้งช่วง (ล้วน สายยศ, 2522, หน้า 120) ซึ่งการวัดความจำนั้นสามารถกระทำได้โดยการทดสอบการระลึก (recall) การจำได้ (recognition) หรือการทดสอบการเรียนรู้ซ้ำ (relearning) (Edward, 1972, pp. 220-221) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่ระลึกได้ 3 แบบ คือ การระลึกเสรี (free recall) การระลึกตามลำดับ (serial recall) และการระลึกตามตัวแนะ (cued recall) โดยการระลึกตามตัวแนะนั้นจะมีสิ่งที่จะให้มาเป็นคues ตัวที่อยู่ข้างหน้าเรียกว่าตัวแนะ ส่วนตัวที่อยู่ข้างหลังเรียกว่าตัวสนอง

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความจำนั้นมีด้วยกันหลายประการ รวมทั้งการใช้เทคนิคความจำก็มีผลต่อความสามารถด้านความจำด้วยเช่นกัน การใช้เทคนิคช่วยจำจะเป็นการปรับปรุงความจำให้มีความสามารถด้านความจำมากขึ้น ครูซ (Cruze, 1961, p. 600) ได้กล่าวว่าไม่มีวิธีใดที่จะเพิ่มความสามารถในการจำโดยตรง แต่อาจเพิ่มโดยทางอ้อมด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ส่วนมันน์ (Munn, 1966, pp. 396-397) กล่าวว่าการจะปรับปรุงความจำให้ประสบผลสำเร็จนั้น นอกจากจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้แล้วยังต้องอาศัยองค์ประกอบอีกหลายอย่างเป็นต้นว่า การใส่ใจที่จะจำ การใช้จินตภาพ การเชื่อมโยงและอื่นๆ เทคนิคซึ่งจะช่วยในการจำสิ่งต่างๆ ให้ง่ายขึ้นนั้นเป็นการสอนวิธีการจำให้บุคคลได้เรียนรู้หลักการหรือรู้จักใช้กลวิธีต่างๆ ที่จะช่วยให้การเรียนและการระลึกง่ายเข้า ถ้าหากได้ใช้หลักการนี้แล้วก็อาจปรับปรุงความสามารถในการจำให้ดีขึ้นได้ ซึ่งเทคนิคที่ใช้ในการปรับปรุงความจำที่สำคัญๆ มีอยู่ 4 ระบบ (เคนเน็ต แอล ฮิกบีย์ แปลโดยกิตติกร มีทรัพย์ และกาญจนา คำสุวรรณ, 2538, หน้า 101-108) คือ ระบบลิงก์ (link system) ระบบโลไซ (loci system) ระบบเพ็ก (peg system) และระบบโฟเนติก (phonetic system) ในแต่ละระบบจะมีความแตกต่างที่เหลื่อมล้ำกันอยู่ แต่ระบบลิงก์และระบบโลไซเป็นระบบที่เข้าใจง่ายเหมาะที่จะนำมาใช้ปรับปรุงความจำให้กับเด็กระดับประถมศึกษา

ทันทีทันใดกับแบบทิ้งช่วง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่มีผลต่อความจำ ไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือการใช้เทคนิคช่วยจำ เราสามารถที่จะเพิ่มความสามารถด้านความจำได้ โดยใช้เทคนิคช่วยจำซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายเทคนิค สำหรับเทคนิคที่เข้าใจง่ายและใช้กันมาช้านาน และมีความแตกต่างค่อนข้างชัดเจนคือการท่องจำหรือท่องซ้ำกับเทคนิคโลไซ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า เทคนิคช่วยจำต่างก็สามารถเพิ่มความสามารถด้านความจำได้ โดยเฉพาะกับเด็กระดับประถมศึกษา แต่ยังไม่เคยมีใครศึกษาความแตกต่างของการฝึกความจำด้วยเทคนิคการท่องซ้ำกับเทคนิคโลไซที่มีต่อความสามารถด้านความจำกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถการจำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้เรียนด้วยเทคนิคการท่องซ้ำ และเทคนิคโลไซ เพื่อผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมความจำที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถการจำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้เรียนด้วยเทคนิคการท่องซ้ำ และเทคนิคโลไซ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

ความสามารถในการจำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการเรียนด้วยเทคนิคโลไซดีกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนด้วยเทคนิคการท่องซ้ำ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการเลือก พัฒนาและส่งเสริมความจำที่เหมาะสมให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้สามารถปรับปรุงความจำในชีวิตประจำวันให้ดียิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดชลบุรี

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มาจากโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดชลบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ทั้งเพศชายและหญิง โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 12 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 การเรียนด้วยเทคนิคช่วยจำที่จำแนกได้ 2 วิธี คือ

3.1.1.1 การเรียนด้วยการท่องซ้ำ (maintenance rehearsal)

3.1.1.2 การเรียนด้วยเทคนิคโลไซ (loci technique)

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการจำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง นักเรียนชายและหญิงที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่มีความผิดปกติทางด้านสายตา และพิการซ้ำซ้อนในด้านอื่นๆ ระดับการได้ยินระหว่าง 26-85 เดซิเบล

ความสามารถในการจำ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้สิ่งที่กำหนดมาให้ แล้วสามารถระลึกตามตัวนะได้อย่างถูกต้อง ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เทคนิคการท่องซ้ำ ๆ (maintenance rehearsal) หมายถึง วิธีการจำโดยการท่องจำสิ่งเร้าซ้ำ ๆ กัน เพื่อช่วยให้จำข้อมูลที่ต้องการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

เทคนิคโลไซ (loci technique) หมายถึง วิธีการจำโดยการสร้างมโนภาพด้วยการนำคำหรือสิ่งที่ต้องการจำไปวางหรือเชื่อมโยงกับสิ่งที่จำได้แม่นยำอยู่แล้ว โดยทั่วไปสิ่งที่จำได้แม่นยำอยู่แล้วมักเป็นสถานที่ที่อยู่เป็นประจำ หรือเดินผ่านเป็นประจำ เช่น สิ่งของต่าง ๆ ในบ้าน หรือทางเดินเข้าบ้าน ในการจำสิ่งใหม่อาจเชื่อมโยงสิ่งใหม่กับสิ่งที่จำได้อยู่แล้ว การเชื่อมโยงอาจทำได้โดยการ

สร้างจินตภาพรวมเอาสิ่งที่ต้องการจำกับสิ่งที่จำได้คืออยู่แล้วเข้าเป็นพวกเดียวกัน การใช้วิธีนี้สถานที่
จะช่วยสะกิดใจให้นึกถึงสิ่งที่วางหรือเชื่อมโยงไว้